

потребами та презентованою соціальним оточенням, оцінювати її та добирати ту, яку потребує життєва діяльність, впливати на неї, адаптуючи її кількісні та якісні характеристики до власних іншомовних комунікативних намірів [3]. Учень у межах змісту навчальної програми засобами іноземної мови повинен уміти аргументовано висловлювати власні думки, ідентифікувати зміст прочитаних і почутих текстів, дотримуватися в різних соціальних середовищах адекватної комунікативної поведінки під час спілкування, прийнятої у країнах, мова яких вивчається, демонструвати своє ставлення до отриманої інформації з усних і письмових джерел.

Саме на виконання цих положень має спрямовуватися зміст сучасного шкільного підручника іноземної мови. Теоретично визначені дидактичні та методичні підходи до побудови змісту навчальної книги знайшли відбиток у шкільних підручниках іспанської мови, засвідчивши свою ефективність. На наш погляд, їх також можна розглядати методологічним підґрунтям для авторів під час конструювання ними змісту навчальної літератури з англійської, німецької, французької мов.

Галузь підручникотворення завжди перебувала в розвитку. Не було і не буде абсолютно чітких відповідей на всі питання, котрі її стосуються, що свідчить про її невичерпність. Зміна освітніх парадигм, нові соціально-педагогічні чинники впливу на оновлення цілей та змісту навчання іншомовного спілкування, застосування, окрім підручників, інших дидактичних засобів, зокрема новітніх інформаційних технологій, обов'язково зумовляють появу нових проблем, які потребуватимуть аналізу, певних узагальнень, висновків та актуалізації набутого досвіду підручникотворення і можуть стати предметом нових наукових досліджень.

Ключові слова: шкільний підручник іноземної мови, концептуальні засади, компетентісно орієнтоване навчання.

Література

1. Беспалько В. П. Теория учебника: дидактический аспект. Москва : Педагогика, 1988. 160 с.
2. Редько В. Г. Проектувальна діяльність автора шкільного підручника з іноземної мови. Рідна школа. 2009. № 11. С. 26–32.
3. Редько В. Г. Засоби формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи. Проблеми сучасного підручника. Вип. 20. Київ : Педагогічна думка, 2018. С. 360–372.

Савченко О. Я.,

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
головний науковий співробітник відділу початкової освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ – НОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ПІДРУЧНИКА З ЧИТАННЯ ДЛЯ 2 КЛАСУ АВТОРСТВА О. Я. САВЧЕНКО (2019))

Модернізована Європейською Радою у 2018 р. Директива про аудіовізуальні засоби масової інформації (Audiovisual Media Services Directive) посилює роль медіаграмотності. Директива закликає держави-члени ЄС сприяти розвитку навичок медіаграмотності у населення (Стаття 33а). ЄС розглядає медіаграмотність як феномен, що стосується різних

засобів масової інформації (радіомовлення, радіо), різних каналів розповсюдження (традиційні, Інтернет, соціальні медіа) та відповідає потребам усіх вікових категорій. Медіаграмотність позиціонується інструментом розширення можливостей громадян, а також підвищення їхньої обізнаності та сприяння протидії наслідкам дезінформаційних кампаній і фальшивих новин, що поширюються через цифрові ЗМІ.

В умовах синхронізації української освіти з європейськими стандартами (реформа «Нова українська школа») ідею медіаграмотності молодших школярів закладено в законодавчо-нормативних документах, які визначають трансформацію початкової освіти на компетентнісні засади. У Типовій освітній програмі, створеній за нашим керівництвом, мовно-літературна галузь реалізується через такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища», які є наскрізними для початкової школи [1].

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає: формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти. Ці результати конкретизовано для кожного класу. Так, на завершення циклу (1-2 класи) запропоновано такі очікувані результати.

Учень:

- сприймає прості медіапродукти;
- обговорює зміст і форму простих медіапродуктів, розповідає, про що в них ідеться;
- визначає, кому і для чого призначений медіапродукт;
- пояснює зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;
- висловлює свої думки і почуття з приводу прослуханих/ переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, афіш, реклами);
- створює прості медіапродукти (листівка, sms – повідомлення, фотоколаж) з допомогою інших.

Окрім того, у змістовій лінії «Читаємо» для 2 класу передбачено з-поміж низки очікуваних результатів також ті, що належать до медіаграмотності. Зокрема, учень: знає і називає найважливіші інформаційні ресурси (бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання); здійснює пошук необхідної інформації у тексті, висловлює до неї ставлення.

Отже, у Типовій освітній програмі щодо медіаграмотності визначено базові уміння: оволодіння учнями уміннями знаходити і правильно користуватися різними видами інформації, створювати елементарні медіапродукти.

Логіка формування медіаграмотності молодших школярів дотримана у підручнику з читання для 2 класу (2019 р.) авторства О.Я. Савченко. У підручнику медіауміння ми розглядаємо як складник читацької компетентності, тому передбачаємо в структурі цього процесу знаннєвий компонент ознайомлення учнів із сутністю понять інформація, медіа – різні, способи збереження і передачі інформації; діяльнісний – уміння знаходити, аналізувати, інтерпретувати інформацію з різних джерел; уміння її оцінювати, виявляючи своє ставлення, висловлюючи різні види оцінювальних суджень; уміння створювати елементарні медійні продукти (індивідуально, в парі, в групі). Дидактичною основою формувального процесу є перехід на засади діяльнісно-результативної освіти, інструментами якої є особистісно-розвивальна взаємодія молодших школярів одне з одним і з сучасним інформаційним простором.

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» у змісті підручника «Читання» реалізована шляхом включення окремих блоків «Медіавіконце» і медійних завдань до різних текстів.

У «Медіавіконцях» (їх вісім) реалізовано різні аспекти ознайомлення учнів із основами медіаграмотності. Тематично кожне «Медіавіконце» певною мірою пов'язане із змістом текстів відповідного розділу підручника.

У змісті підручника вміщено низку медійних завдань, які передбачають індивідуальну, групову і колективну роботу учнів з метою вичерпування смислів у багатошарових текстах, перегляд і оцінювання фрагментів мультфільмів, розв'язання морально-етичних завдань, складання схем, таблиць за прочитаним, тематичних павутинок, створення реклами, листівки, афіші.

Розроблення і впровадження нового змісту, у який органічно входить змістова лінія «Досліджуємо медіа», передбачає подальше дослідження низки проблем, зумовлених необхідністю перевірки якості підготовленого ресурсу для учнів і учителів, що є складним завданням як з методичного боку, так і соціальної відповідальності. Методичною проблемою, яка поки що на периферії уваги науковців, є обґрунтування об'єктів контролю результатів молодших школярів з медіаграмотності і розроблення адекватної критеріально-рівневої бази для вимірювання їх поступу в оволодінні медіа уміннями.

Ключові слова: медіаграмотність, медіавіконце, початкова школа, типова освітня програма, підручник.

Література

1. Типова освітня програма для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти. Київ, 2018.
URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
2. Directive (EU) 2018/1808 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) in view of changing market realities. PE/33/2018/REV/1 OJ L 303, 28.11.2018, p. 69–92.

Сіпій В. В.,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВВЕДЕННЯ ПОНЯТТЯ «ФОТОН» У ПІДРУЧНИКАХ ФІЗИКИ ДЛЯ ЗСОО

В умовах карантину та самоізоляції учасників освітнього процесу через пандемію COVID-19, особливої актуальності набуло питання організації дистанційного навчання. З огляду на це, для підтримки здобувачів освіти, насамперед тих, які не мають широкомасштагового доступу до інтернету, було зrealізовано освітній проєкт «Всеукраїнська школа онлайн» на національних телеканалах (аналогічні телепроєкти були й на регіональному рівні). З організацією такої форми освіти через стислі терміни реалізації проєкту виникла ціла низка проблем (наприклад, відсутність фахових редакторів та можливості для авторів перегляду та коригування уроку до ефіру тощо). У результаті в телевізійному ефірі демонструвалися фактично «чернетки» уроків, що містили низку помилок різного характеру